

cd

"Bibliography of Polish Dictionaries", R. C. Lewański, New York 1959 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 6/2, 332

1961

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Tadeusz Pawłowski, *Z metodologii nauk przyrodniczych*. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1959, s. 125.

Studium Pawłowskiego dotyczy wybranych pojęć nauk przyrodniczych, głównie z dziedziny chemii i biologii.

Punktem wyjścia jest dla autora zagadnienie poprawności definicji i klasyfikacji ze względu na doniosłą funkcję, jaką pełnią one w budowaniu aparatu pojęciowego. Jako zadanie postawił sobie Pawłowski „próbę analizy i ujęcia niektórych przynajmniej warunków naukowej użyteczności definicji i klasyfikacji w naukach przyrodniczych” (s. 9) i zmierzał do jego rozwiązania przez analizę toku ewolucyjnego pojęć zmieniających się wraz z rozwojem nauki. W I rozdziale (o warunkach naukowości pojęć przyrodniczych) w rozdziale II daje analizę wybranego pojęcia nauk przyrodniczych, a mianowicie chemicznego pojęcia kwasu, rozdział III zaś przedstawia ewolucję systemów klasyfikacyjnych w biologii.

Postawione w pracy problemy zainteresują niewątpliwie historyków nauki ze względu na doniosłość zagadnienia ewolucji pojęć naukowych, tym bardziej że — mimo wycinkowego charakteru opracowanej tematyki — przyswieca tej pracy rozległy — wskazany już wcześniej przez J. Kotarbińską — cel: „Zbadać w oparciu o historię nauk rozwój pojęć w dyscyplinach szczegółowych, wysledzić, jakiego rodzaju względy decydowały o tym, że pewne pojęcia przyczyniły się do postępu wiedzy w danej dziedzinie, podczas gdy pewne inne nie odegrały tej roli lub nawet przyczyniły się w sposób wyraźny do zahamowania postępu — i na tej podstawie dojść do uogólnień co do warunków płodności pojęć, a tym samym i co do warunków przydatności definicji, przy których pomocy tworzy się te pojęcia” (za Pawłowskim, s. 9).

J. Bb.

R. C. Lewański: *Bibliography of Polish Dictionaries*. New York 1959, s. 63.

Publikacja składa się z trzech części: 1) Słowniki jednojęzyczne: skrótów, biograficzne, dialektów, encyklopedyczne, etymologiczne, geograficzne, staropolskie (archaizmów), ortograficzne, pseudonimów, żargonowe, synonimów, terminologiczne, 2) Słowniki dwujęzyczne: podziałą w układzie alfabetycznym według języków od arabsko-polskiego do żydowsko-polskiego, 3) Słowniki wielojęzyczne: ogólne i specjalne. Na końcu książki załączony jest niewielki suplement, zawierający rejestr słowników: Łużydzan i Polabian. Dalej następuje wykaz głównych źródeł, Indeks rzeczowy i Indeks autorów.

Pod względem chronologicznym zestaw obejmuje materiał dość szeroki: od Jana Matuszkiego *Lezikon...* (1563), aż po wydawnictwa z r. 1959. Sam pomysł tego typu pracy należy ocenić jako b. udany i promienny, szkoda jednak, że opracowanie jest dość słabe. Mimo braków i nieścisłości bibliografia może okazać się przydatna nie tylko dla osób pracujących nad dziejami filologii polskiej, ale również dla historyków nauki, ponieważ uwzględnia szereg publikacji o charakterze historycznym (dawne słowniki specjalne, biograficzne itp.) oraz najnowszą literaturę wydawaną za granicą, o istnieniu której często brak bieżących informacji.

cd.

1 Autor zaznacza, że w pracy swej uwzględnił szereg pozycji bez dokonania autopsji.